

บทที่ ๓

ส่วนประกอบของการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ

การค้าต่างประเทศเกิดขึ้นจากการซื้อและขายสินค้าและบริการของผู้ส่งออกและผู้สั่งเข้า โดยอาศัยเงินตราเป็นสื่อกลางการชำระหนี้ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นจึงมีสถาบันต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะทำการแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหนึ่งไปยังอีกสกุลหนึ่ง ที่เรียกว่า การปริวรรตเงินตราต่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่รับและจ่ายชำระเงินตราต่างประเทศ สถาบันเหล่านี้ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนอยู่ในประเทศไทย (Local Banks) และสาขาของธนาคารต่างประเทศ (Foreign Bank Branches) ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้กระทำหน้าที่แทน กล่าวคือ ผู้สั่งเข้าต้องการเงินตราต่างประเทศเพื่อที่จะใช้ชำระค่าสินค้านำเข้า จึงนำเงินบาทไปซื้อเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ ขณะเดียวกันผู้ส่งออกเมื่อได้รับเงินตราต่างประเทศแล้วจะขายเงินตราต่างประเทศให้กับธนาคารพาณิชย์เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทเพื่อใช้ในการส่งออก ธนาคารพาณิชย์จะรวบรวมเงินตราเหล่านี้มาเพื่อใช้ในกิจการของธนาคารพาณิชย์เอง และขายส่วนเกินหรือซื้อส่วนขาดจากทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา อีกทีหนึ่ง การได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศนั้นนอกจากจะทำการซื้อขายกับธนาคารแห่งประเทศไทยหรือทุนรักษาระดับฯ แล้ว ธนาคารพาณิชย์สามารถที่จะติดต่อซื้อผ่านระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน ซึ่งในช่วงนี้เองจึง เป็นการเพิ่มบทบาทของตัวกลางที่ทำหน้าที่ติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่เรียกว่า นายหน้า (Broker) มากขึ้น ตลาดปริวรรตเงินตราจึงมีอาณาเขตที่กว้างขวางมาก ลักษณะของตลาดปริวรรตเงินตราต่างประเทศสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ตลาดปริวรรตเงินตราที่ดำเนินการโดยธนาคารกลางของแต่ละประเทศ
๒. ตลาดปริวรรตเงินตราที่เกิดขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง

๑. ตลาดปริวรรตเงินตราที่ดำเนินการโดยธนาคารกลางของแต่ละประเทศ กล่าวคือ ธนาคารกลางจะควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ซึ่งแบ่งได้เป็น

๒ ประเภท

ก. ธนาคารกลางควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยตรง คือ ธนาคารกลางจะกำหนดอัตราซื้อและขายเงินตราเป็นอัตราตายตัว เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศเป็นช่วง ๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยทุนรักษาระดับ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา กำหนดอัตราซื้อและขายในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑ เป็นอัตราซื้อ ๒๐.๗๒ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. อัตราขาย ๒๐.๗๗ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. จนกระทั่งวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๑๒ เปลี่ยนการรับซื้อและขายเป็นอัตราซื้อ ๒๐.๗๗ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. อัตราขายเป็น ๒๐.๘๒ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น

ข. ธนาคารกลางควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยทางอ้อม คือ ธนาคารกลางจะกระทำเสมือนว่าปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานของตลาด ขณะเดียวกันก็จะคอยแทรกแซงและปรับให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นไปตามความต้องการของธนาคารกลาง กล่าวคือ ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสูงเกินไปก็จะนำเงินตราต่างประเทศออกขาย เพื่อดึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศให้ต่ำลง ในทำนองเดียวกัน ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่ำเกินไป ก็จะซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อดึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้สูงขึ้น เช่น การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันโดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปัจจุบันนี้ ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ (๑๙๗๘) เป็นต้นมา

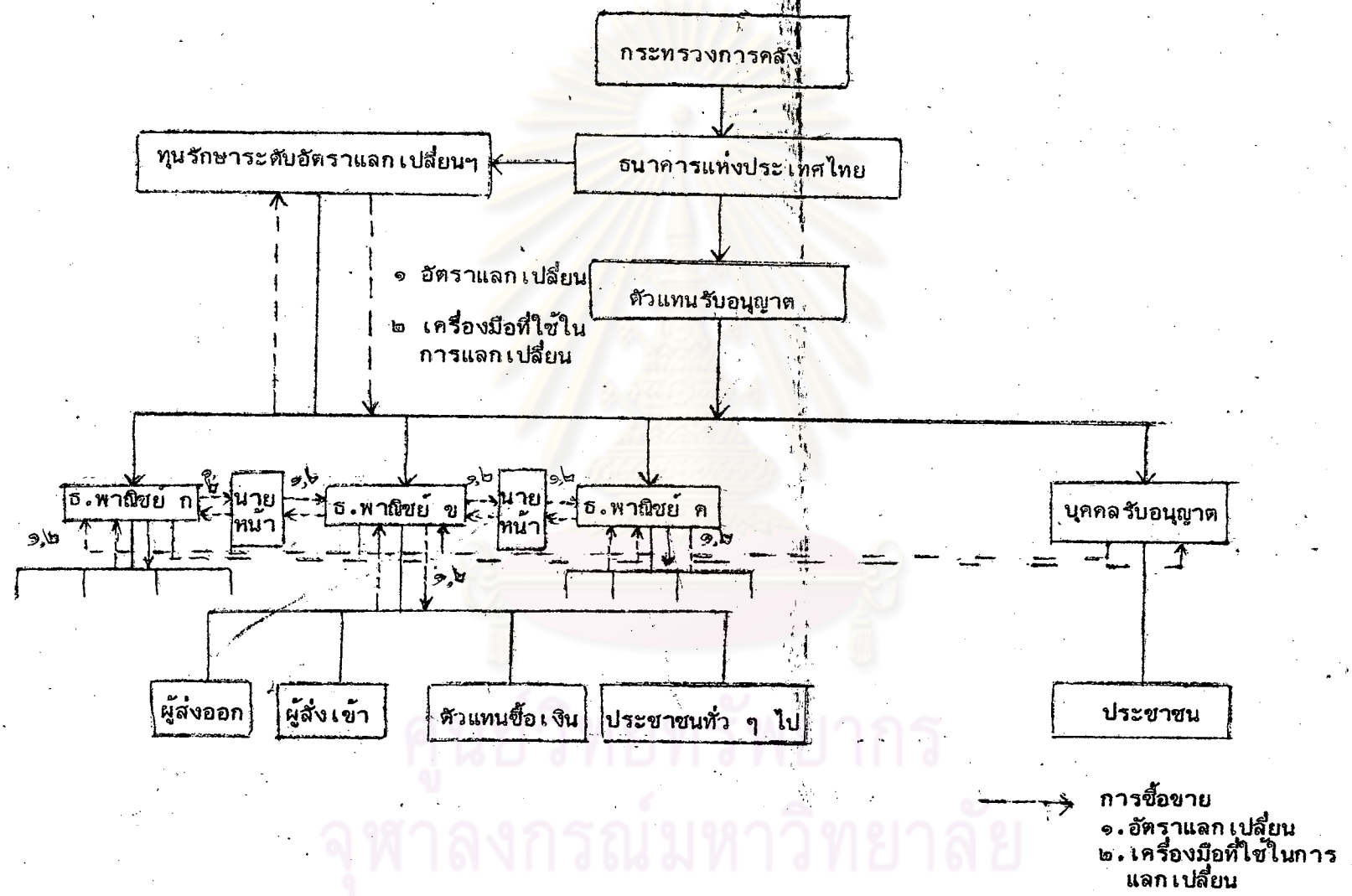
๒. ตลาดปริวรรตเงินตราที่เกิดขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่เกิดขึ้นจากตลาดปริวรรตเงินตรานี้จะมีการเคลื่อนไหวตามอุปสงค์และอุปทานของตลาด อัตราแลกเปลี่ยนจึงมีลักษณะลอยตัว (Float) ตลาดปริวรรตเงินตราประเภทนี้ธนาคารกลางจะคอยสนับสนุนและดูแลไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวมากหรือรวดเร็วจนเกินไปจนมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับการปริวรรตเงินตราต่างประเทศจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ (ดังภาพที่ ๓.๑)

๓.๑ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

๓.๒ สถาบันที่เกี่ยวข้องในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน ตลอดจนหน้าที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

๓.๓ ชนิดของเอกสารที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน

๓.๑ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Rate of Exchange)

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หมายถึง อัตราที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเงินตราสองสกุล เช่น อัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๒๐.๔๒๕ บาท เป็นต้น

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เหมือนกับการกำหนดราคาในการซื้อขายสินค้าทั่ว ๆ ไปในตลาด คือ สินค้าอย่างหนึ่งอาจจะมีหลายราคาและเคลื่อนไหวตามความต้องการของตลาด อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็จะแบ่งเป็นหลายอัตราตามขนาด ชนิดของการโอนเงิน ความสำคัญของลูกค้าของธนาคาร โดยอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศนั้นคือ ถ้าอุปสงค์ในเงินดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้น ราคาของเงินดอลลาร์ สรอ. ในรูปของเงินบาทก็จะเพิ่มขึ้น ดังนั้นเงินดอลลาร์ สรอ. จะมีค่ามากขึ้น (appreciate) เมื่อมองในรูปของเงินบาท ส่วนเงินบาทจะมีค่าน้อยลง (depreciate) เมื่อมองในรูปของเงินดอลลาร์ สรอ. เช่น เดิมอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบ ๒๐.๔๒๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. เมื่อมีอุปสงค์ในเงินดอลลาร์ สรอ. มากขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนเป็น ๒๐.๔๗๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. และอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดขึ้นแต่ละธนาคารอาจจะไม่เหมือนกับอีกธนาคารหนึ่งก็ได้

๓.๑.๑ วิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดสากลแบ่งเป็น ๒ วิธี

ก. ^{โดยทั่วไป} Price Quotation หมายถึง การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่แสดงว่าเปรียบเทียบระหว่างค่าที่คงที่ (๑ หน่วยหรือ ๑๐๐ หน่วย) ของเงินตราต่างประเทศกับเงินสกุลในประเทศ เช่น

อัตราซื้อระหว่างเงินสวิสฟรังก์เทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๑.๗๗๗๕ สวิสฟรังก์

อัตราซื้อระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๑.๘๗๗๕ มาร์คเยอรมัน

อัตราซื้อระหว่างเงินเยนเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๒๔๘.๕๐ เยน

อัตราขายระหว่างเงินสวิสฟรังก์เทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๑.๗๗๘๕ สวิสฟรังก์

อัตราขายระหว่างมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๑.๘๗๘๕ มาร์คเยอรมัน

อัตราขายระหว่างเงินเยนเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.

= ๒๔๙.๖๐ เยน

ข. ^{โดย} Volume Quotation หมายถึง การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน

ที่แสดงค่าเปรียบเทียบระหว่างค่าคงที่ (๑ หน่วยหรือ ๑๐๐ หน่วย) ของเงินสกุลในประเทศเทียบกับเงินตราต่างประเทศ วิธีนี้นิยมใช้ในประเทศอังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เช่น

อัตราซื้อระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์เป็น ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงค์

= ๒.๑๘๑๕ ดอลลาร์ สรอ.

อัตราซื้อระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินดอลลาร์ออสเตรเลียเป็น ๑ ดอลลาร์

ออสเตรเลีย = ๑.๐๘๔๔ ดอลลาร์ สรอ.

อัตราซื้อระหว่างเงินดอลลาร์ (สรอ.) เทียบกับเงินดอลลาร์แคนาดาเป็น ๑ ดอลลาร์แคนาดา

= ๐.๘๓๒๕ ดอลลาร์ สรอ.

อัตราขายระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์เป็น ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงค์

= ๒.๑๘๒๕ ดอลลาร์ สรอ.

อัตราขายระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินดอลลาร์ออสเตรเลีย ๑ ดอลลาร์

ออสเตรเลีย = ๑.๐๘๔๘ ดอลลาร์ สรอ.

อัตราขายระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินดอลลาร์แคนาดา ๑ ดอลลาร์แคนาดา

= ๐.๘๓๒๕ ดอลลาร์ สรอ.

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทั้งสองวิธีนี้สามารถที่จะเปลี่ยนไปมาซึ่งกันและกันได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่กล่าวถึงอัตราแลกเปลี่ยนนั้นอยู่ในตลาดใด กล่าวคือ ในตลาดนิวยอร์ก กำหนดอัตราซื้อเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. = ๑.๘๗๗๕ มาร์คเยอรมัน (Price Quotation) ในขณะที่เดียวกันที่ตลาดเยอรมันก็ต้องทราบว่าในอัตราที่ตลาดนิวยอร์กซื้อ

อัตราที่เขาต้องขายเป็นเท่าไรจึงกำหนดเป็น ๑ มาร์คเยอรมัน = ๐.๕๓๒๖ ดอลลาร์ สรอ.

(Volume Quotation) อัตราดังกล่าวมีเพียงอัตราเดียวแต่มองได้ ๒ แง่คือในแง่ของผู้ขายที่มองอัตราที่จะขายและในแง่ของผู้ซื้อที่มองอัตราที่จะรับซื้อ อัตราแลกเปลี่ยนนี้เรียกว่า Reciprocal rates. ในกรณีนี้พ่อค้าเยอรมันต้องการที่จะซื้อเงินปอนด์สเตอร์ลิงแต่เขาทราบว่

อัตราซื้อเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๑.๘๗๗๕ มาร์คเยอรมัน

อัตราขายดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินปอนด์สเตอร์ลิง ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงเท่ากับ ๒.๑๘๒๕ ดอลลาร์ สรอ.

✳ เขาต้องการทราบว่าเงิน ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงจะสามารถแลกได้กี่มาร์คเยอรมัน ดังนั้นเขาจะต้องคำนวณหาอัตราไขว้ (Cross rate) กล่าวคือ เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่คำนวณจากอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน ๒ สกุล มาแปรเปลี่ยนกันเทียบกับเงินตราอีกสกุลหนึ่งที่เหมือนกัน ในที่นี้ได้แก่เงินดอลลาร์ สรอ. ที่จะเป็นอัตรากลาง (Middle rate)

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้นอัตราไขว้ของเงินมาร์คเยอรมันและเงินปอนด์สเตอร์ลิง} &= ๒.๑๘๒๕ \times ๑.๘๗๗๕ \\ &= ๔.๐๘๗๖ \text{ มาร์คเยอรมัน} \\ ๑ \text{ ปอนด์สเตอร์ลิง} &= ๔.๐๘๗๖ \text{ มาร์คเยอรมัน} \end{aligned}$$

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศไทยในแต่ละวันได้อาศัยอัตราไขว้ (Cross rate) ในตลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว มาคำนวณเทียบกับเงินบาทเป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนกับเงินสกุลต่าง ๆ ในแต่ละวัน เช่น

$$\begin{aligned} \text{อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.} \\ &= ๒๐.๔๖๕ \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตราไขว้ระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ.} \\ &= ๑.๘๗๗๕ \text{ มาร์คเยอรมัน} \end{aligned}$$

$$\therefore \text{อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินมาร์คเยอรมันเป็น} = \frac{๒๐.๔๖๕}{๑.๘๗๗๕}$$

$$๑ \text{ มาร์คเยอรมัน} = ๑๐.๙๐๐ \text{ บาท}$$

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะทำการซื้อเงินสกุลใด เขาต้องพยายามให้ได้เงินสกุลนั้น ให้มากที่สุดต่อหนึ่งหน่วยของเงินสกุลที่ตนเข้าไปแลก แต่เมื่อเขาขายเขาต้องพยายามที่จะให้เงินสกุลนั้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ต่อหนึ่งหน่วยของเงินสกุลที่รับแลกเข้ามา ดังนั้นการที่ทราบลักษณะของเงินสกุลต่าง ๆ ว่ามีการกำหนดอัตราอย่างไรจะช่วยในการตัดสินใจในการค้าเงินตรา การตัดสินใจในการค้าเงินตราสกุลที่มีการกำหนดแบบ Price Quotation เช่น เงิน ๑ ดอลลาร์ สรอ. ต่อ ๒๐.๔๖๕ บาท ธนาคารพาณิชย์จะทำการ "ซื้อต่ำขายสูง" คือ พยายามซื้อ ๑ หน่วยเงินดอลลาร์ สรอ. ด้วยเงินบาทน้อยหน่วยที่สุด และพยายามขาย ๑ หน่วยของเงินดอลลาร์ให้ได้เงินบาทมากที่สุดในทางตรงกันข้าม การตัดสินใจการค้าเงินตราสกุลที่มีการกำหนดแบบ Volume Quotation เช่น เงิน ๑ บาท ต่อ ๐.๐๔๕๘๖ ดอลลาร์ สรอ. ธนาคารพาณิชย์จะทำการ "ซื้อสูง ขายต่ำ" กล่าวคือ พยายามซื้อ เงินดอลลาร์ สรอ. ให้มากที่สุดต่อเงิน ๑ บาท และขณะเดียวกัน พยายามขายเงิน ดอลลาร์ สรอ. ให้น้อยหน่วยที่สุดต่อเงิน ๑ บาท *

๓.๑.๒ ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

๓.๑.๒.๑ อัตราซื้อ (Bid Rate) คือ อัตราที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดขึ้นเพื่อที่จะรับซื้อจากลูกค้า โดยกำหนดเป็น ๑ หน่วยเงินตราสกุลต่าง ๆ

๓.๑.๒.๒ อัตราขาย (Offer Rate) คือ อัตราที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดขึ้นเพื่อที่จะขายให้กับลูกค้า โดยกำหนดเป็น ๑ หน่วยเงินตราสกุลต่าง ๆ

ในกรณีที่มีผู้ซื้อขายเงินตราสกุลเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์จะได้กำไรจากผลแตกต่างของอัตราซื้อและขาย (Spread) เช่น อัตราซื้อระหว่างเงินบาทเทียบต่อเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๒๐.๓๘๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. และอัตราขายระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๒๐.๔๖๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ดังนั้นถ้ามีผู้มาซื้อและขายเงินดอลลาร์ สรอ. ๑ ดอลลาร์ สรอ. ในเวลาเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์จะได้กำไร ๐.๐๘ บาท/ ๑ ดอลลาร์ สรอ. แต่โดยปกติแล้วความต้องการในการซื้อขายเงินสกุลต่าง ๆ มักไม่ตรงกัน ธนาคารพาณิชย์จึงมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นซึ่งทำให้การกำหนดอัตราซื้อขายเงินตราในแต่ละสกุลแตกต่างกันไป/ ดังจะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ ๔ เรื่องการจัดการการปริวรรตเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

ปริมาณอุปสงค์และอุปทานในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศขึ้นอยู่กับระยะเวลาด้วย ดังนั้นจึงมีการกำหนดอัตราซื้อและอัตราขายเป็น ๒ ลักษณะคือ อัตราทันทีและอัตราล่วงหน้า

ก. อัตราทันที (Spot rate) หมายถึง อัตราที่ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ และมีการส่งมอบเงินตราต่างประเทศไม่เกิน ๒ วัน เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดเวลา ในการตกลงส่งมอบเงินตราต่างประเทศจึงมีการตกลงกันจะใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันใดเป็นการส่งมอบ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ

๑. Value Today (Value Tod) ใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ทำสัญญาและส่งมอบในวันเดียวกัน

๒. Value Tomorrow (Value Tom.) ใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันรุ่งขึ้นของวันทำสัญญา และส่งมอบเงินตราต่างประเทศในวันรุ่งขึ้น

๓. Spot ใช้อัตราแลกเปลี่ยนในอีก ๒ วันหรือจากทำสัญญาและทำการส่งมอบเงินตราต่างประเทศไม่เกิน ๒ วัน

ในประเทศไทยการตกลงทำสัญญาทันทีจะใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ทำสัญญา และส่งมอบในวันเดียวกัน

ข. อัตราล่วงหน้า (Forward rate) หมายถึง อัตราที่ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศต่าง ๆ นอกเหนือจากการกำหนดอัตราทันที ปกติมักจะทำเป็น ๑ เดือน ๒ เดือน ๓ เดือน ๖ เดือน จนกระทั่งถึง ๑ ปี ส่วนใหญ่มักจะกระทำกันประมาณ ๖ เดือน การกำหนดอัตราล่วงหน้าอาศัยดอกเบี้ยของเงินตราแต่ละสกุลเป็นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ทาง

๑. อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าโดยมีส่วนเพิ่ม (Forward at a premium) หมายถึง ผลแตกต่างของอัตราล่วงหน้าและอัตราทันที โดยที่อัตราล่วงหน้าของเงินสกุลนั้นสูงกว่า (แพงกว่า) อัตราทันทีของเงินสกุลนั้น (อัตราทันทีของเงินสกุลนั้น < อัตราล่วงหน้าของเงินสกุลนั้น) ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราที่มีค่าสูงกว่าจึงเป็นอัตราแลกเปลี่ยนส่วนเพิ่มของเงินตราอีกสกุลหนึ่ง เช่น อัตราซื้อทันทีระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. = ๑.๗๓๕๕ มาร์คเยอรมัน อัตราซื้อล่วงหน้าระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. = ๑.๗๒๕๕ มาร์คเยอรมัน

ฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนเงินมาร์คเยอรมันจึงเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มของเงินดอลลาร์ สรอ. เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด โดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยของเงินตราที่ซื้อขยาล่วงหน้า ต่ำกว่าเงินตราอีกสกุลหนึ่ง (ดังตัวอย่าง อัตราดอกเบี้ยเงินมาร์คเยอรมัน ๑ เดือน เท่ากับ ๘.๒๕% อัตราดอกเบี้ยเงินดอลลาร์ สรอ. ๑ เดือนเท่ากับ ๑๓.๘๓๔%) เพื่อที่จะชดเชยดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเมื่อซื้อขายเงินตราสกุลนี้ในอนาคต จึงต้องซื้อแพงขึ้นกว่าอัตราทันที

๒. อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าโดยมีส่วนลด (Forward at a discount)

หมายถึงผลแตกต่างของอัตราล่วงหน้าและอัตราทันที โดยที่อัตราล่วงหน้าของเงินสกุลนั้นต่ำกว่า (ถูกกว่า) อัตราทันทีของเงินสกุลนั้น (อัตราทันทีของเงินสกุลนั้น > อัตราล่วงหน้าของเงินสกุลนั้น) ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราที่ค่าต่ำกว่า จึงเป็นอัตราแลกเปลี่ยนส่วนลดของเงินตราอีกสกุลหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินมาร์คเยอรมันกับเงินดอลลาร์ สรอ. ดังกล่าวมาแล้ว อัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์จึงเป็นส่วนลดของเงินมาร์คเยอรมัน เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด โดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ย กล่าวคืออัตราดอกเบี้ยของเงินตราที่ซื้อขยาล่วงหน้าสูงกว่าเงินตราอีกสกุลหนึ่ง เมื่อซื้อขายเงินสกุลนี้ในอนาคต จึงซื้อขายเงินสกุลที่ถูกกว่าอัตราทันที

นอกจากอัตราดอกเบี้ยจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดอัตราล่วงหน้าโดยมีส่วนเพิ่มและส่วนลดแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเป็นตัวกำหนดด้วย ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

วิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยทั่วไป

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทั้งอัตราทันที (Spot Rate) และอัตราล่วงหน้า (Forward Rate) จะกำหนดทั้งอัตราซื้อและอัตราขาย กล่าวคือ จะกำหนดให้จำนวนแรกเป็นอัตราซื้อ (Bid Rate) จำนวนถัดมาเป็นอัตราขาย (offer Rate) โดยปกติจะกำหนดเป็นตัวเลข หลังตัวเลขเรียกว่า points เช่น

อัตราแลกเปลี่ยน ณ ตลาดลอนดอน วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นนี้

ก. US \$ / £ = 2.1995 / 2.2010¹

1 month 38/33 disc.²

2 month 68/63 disc.

3 month 98/93 disc.

6 month 198/193 disc.

12 month 410/390 disc.

¹ การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในอัตราแรกจะเป็นอัตราซื้อทันที / อัตราขายทันที

² การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดให้ซื้อ/ขายในเดือนต่อ ๆ ไป เป็นอัตราซื้อล่วงหน้า อัตราขายล่วงหน้าจะกำหนดในรูปย่อ ๆ ของอัตราล่วงหน้าส่วนลดหรืออัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่ม ซึ่งเป็นผลแตกต่างระหว่างอัตราทันทีและอัตราล่วงหน้า และเกิดจากผลแตกต่างของดอกเบี้ยของเงินตราสองสกุล ดังนั้นจากตัวอย่างจึงเป็น

1 month 0.0036/0.0033 disc.

2 month 0.0068/0.0063 disc.

3 month 0.0098/0.0093 disc.

6 month 0.0198/0.00193 disc.

12 month 0.0410/0.0390 disc.

แต่ในทางปฏิบัติมักจะกำหนดในรูปย่อ ๆ เช่น 1 month 38/33 disc.

๐.๐๐๓๔ เป็นผลแตกต่างที่เกิดจากดอกเบี้ยเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์และเงินดอลลาร์ สรอ. ของอัตราซื้อทันทีและอัตราซื้อล่วงหน้า ในทางปฏิบัติจะกำหนดเพียงผลแตกต่างที่เกิดจากดอกเบี้ยของเงินสองสกุลที่เป็นอัตราซื้อล่วงหน้าส่วนลด/ส่วนเพิ่ม ซึ่งจากตัวอย่างนี้เงินปอนด์สเตอร์ลิงค์เป็นอัตราซื้อล่วงหน้าส่วนลดของเงินดอลลาร์ สรอ. ซึ่งแตกต่างจากอัตราซื้อทันที ๓๔ points.

๐.๐๐๓๓ เป็นผลแตกต่างที่เกิดจากดอกเบี้ยเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์และเงินดอลลาร์ สรอ. ของอัตราขายทันทีและอัตราขายล่วงหน้าในทางปฏิบัติจะกำหนดเพียงผลแตกต่างที่เกิดจากดอกเบี้ยของเงินสองสกุลนี้เป็นอัตราขายล่วงหน้าส่วนลด/ส่วนเพิ่ม ซึ่งจากตัวอย่างนี้เงินปอนด์สเตอร์ลิงค์เป็นอัตราขายล่วงหน้าส่วนลดของเงินดอลลาร์ สรอ. ซึ่งแตกต่างจากอัตราขายทันที ๓๓ points.

		๑ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	๖ เดือน	๑๒ เดือน
อัตราดอกเบี้ยของ US\$ =	(กู)	๑๓.๘๓๘	๑๔.๔๓๘	๑๕.๘๗๕	๑๕.๔๓๘	๑๓.๐๐
	(ฝาก)	๑๓.๘๑๓	๑๔.๗๕	๑๕.๗๕	๑๕.๓๑	๑๒.๘๗๕
อัตราดอกเบี้ยของเงิน ๕ =	(กู)	๑๖.๘๗๕	-	๑๗.๐๐	๑๖.๖๒๕	-
	(ฝาก)	๑๖.๖๒๕	-	๑๗.๗๕	๑๖.๓๗๕	-

หมายความว่า ณ ตลาดลอนดอน ซึ่งเป็นผู้กำหนดอัตราที่ระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับ เงินปอนด์สเตอร์ลิง ๒.๑๙๙๕/๒.๒๐๒๐

- จะซื้อเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอัตรา ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงต่อ ๒.๑๙๙๕ ดอลลาร์ สรอ. จะขายเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอัตรา ๑ ปอนด์สเตอร์ลิง ต่อ ๒.๒๐๑๐ ดอลลาร์ สรอ.

ในขณะที่เดียวกัน ณ ตลาดอื่น ๆ นอกจากตลาดลอนดอน

- จะซื้อเงินปอนด์สเตอร์ลิงในตลาดลอนดอนในอัตรา ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงต่อ ๒.๒๐๑๐ ดอลลาร์ สรอ.
- จะขายเงินปอนด์สเตอร์ลิงในตลาดลอนดอนในอัตรา ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงต่อ ๒.๑๙๙๕ ดอลลาร์ สรอ.

ในกรณีดังกล่าวจะเห็นว่าผู้กำหนดอัตราจะเป็นผู้ได้เปรียบในทำนองกลับกัน ถ้าตลาดอื่น ๆ เป็นผู้กำหนดอัตรา :ตลาดนั้นจะ เป็นผู้ได้เปรียบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราล่วงหน้าระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบเงินปอนด์สเตอร์ลิงเป็นดังนี้

	อัตราซื้อ	อัตราขาย
๑ เดือน	๒.๑๙๕๗ (๒.๑๙๕๕-๐.๐๐๓๘) ^๑	๒.๑๙๗๗ (๒.๒๐๑๐-๐.๐๐๓๓)
๒ เดือน	๒.๑๙๒๗ (๒.๑๙๕๕-๐.๐๐๒๘)	๒.๑๙๔๗ (๒.๒๐๑๐-๐.๐๐๒๓)
๓ เดือน	๒.๑๘๙๗ (๒.๑๙๕๕-๐.๐๐๑๘)	๒.๑๘๑๗ (๒.๒๐๑๐-๐.๐๐๑๓)
๖ เดือน	๒.๑๘๖๗ (๒.๑๙๕๕-๐.๐๐๑๘)	๒.๑๘๑๗ (๒.๒๐๑๐-๐.๐๐๑๓)
๑๒ เดือน	๒.๑๘๔๕ (๒.๑๙๕๕-๐.๐๐๑๐)	๒.๑๖๒๐ (๒.๒๐๑๐-๐.๐๓๘๐)

กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยของเงินดอลลาร์ สรอ. ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินปอนด์สเตอร์ลิง อัตราล่วงหน้าของเงินปอนด์สเตอร์ลิงจึงมีส่วนลด (AT Discount) ฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงซื้อ/ขาย กับเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอัตราที่ถูกลง เช่น อัตราซื้อทันทีเป็น ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงเท่ากับ ๒.๑๘๕๕ ดอลลาร์ สรอ. อัตราซื้อล่วงหน้า ๑ ปอนด์สเตอร์ลิงแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้เพียง ๒.๑๘๕๗ ดอลลาร์ สรอ. (ใช้เงินดอลลาร์ สรอ. แต่น้อยแลกเงินปอนด์สเตอร์ลิงได้เท่าเดิม) หรืออาจจะกล่าวได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินปอนด์สเตอร์ลิงจึงซื้อ/ขายเงินดอลลาร์ สรอ. ในอัตราที่แพงขึ้น (อัตราล่วงหน้าเงินดอลลาร์ สรอ. มีส่วนเพิ่ม AT Premium) ใช้เงินปอนด์สเตอร์ลิงมากขึ้นเพื่อแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ในจำนวนเท่าเดิม

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินปอนด์สเตอร์ลิงเป็นในลักษณะของ "Volume Quotation" เมื่อต้องการซื้อเงินปอนด์สเตอร์ลิงในขณะที่ยังอัตราล่วงหน้าเงินปอนด์สเตอร์ลิงเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนลดของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงต้องซื้อ/ขายอัตราล่วงหน้าเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอัตราที่ถูกกว่าอัตราทันที (เงินปอนด์สเตอร์ลิงแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้น้อยลง) ดังนั้นจึงต้องนำอัตราล่วงหน้าส่วนลดไปลบจากอัตราทันที เป็นอัตราล่วงหน้าในทำนองกลับกันถ้าสมมติว่าต้องการซื้อเงินปอนด์สเตอร์ลิงในขณะที่ยังอัตราล่วงหน้าเงินปอนด์สเตอร์ลิงเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงต้องซื้อ/ขายอัตราล่วงหน้าเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอัตราที่แพงขึ้นกว่าอัตราทันที (เงินปอนด์สเตอร์ลิงแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้มากขึ้น) ดังนั้นจึงต้องนำอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มไปบวกกับอัตราทันที เป็นอัตราล่วงหน้า

ข. DMK/US\$	=	1.7345/55	
1 month		91/86	Prem.
2 month		170/165	"
3 month		250/245	"
6 month		480/470	"
12 month		775/760	"

		๑ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	๖ เดือน	๑๒ เดือน
อัตราดอกเบี้ยของ US\$ =	(กู)	๑๓.๙๓๘	๑๔.๔๓๘	๑๔.๘๗๕	๑๔.๔๓๘	๑๓.๐๐
	(ฝาก)	๑๓.๘๑๓	๑๔.๓๑๓	๑๔.๗๕	๑๔.๓๑	๑๒.๘๗๕
อัตราดอกเบี้ยของ DMK =	(กู)	๙.๒๕	๙.๑๒๕	๙.๑๒๕	๘.๗๕	๘.๒๕
	(ฝาก)	๙.๑๒๕	๙.๐๐	๙.๐๐	๘.๖๒๕	๘.๑๒๕

หมายความว่า ณ ตลาดนิวยอร์กซึ่งเป็นผู้กำหนดอัตราทันทีระหว่างเงินมาร์คเยอรมัน
เทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. = ๑.๗๓๔๕ / ๑๗๓๔๕

- จะซื้อเงินมาร์คเยอรมันในอัตรา ๑ ดอลลาร์ สรอ. ต่อ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน
จะขายเงินมาร์คเยอรมันในอัตรา ๑ ดอลลาร์ สรอ. ต่อ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน
ในขณะเดียวกัน ณ ตลาดอื่น ๆ นอกจากตลาดนิวยอร์ก

- จะซื้อเงินมาร์คเยอรมันในอัตรา ๑ ดอลลาร์ สรอ. ต่อ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน
จะขายเงินมาร์คเยอรมันในอัตรา ๑ ดอลลาร์ สรอ. ต่อ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราล่วงหน้าระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ.

	อัตราซื้อ	อัตราขาย
๑ เดือน	๑.๗๒๕๔ (๑.๗๓๔๕-๐.๐๐๙๑) ^๑	๑.๗๔๖๙ (๑.๗๓๕๕-๐.๐๐๘๖)
๒ เดือน	๑.๗๑๗๕ (๑.๗๓๔๕-๐.๐๑๗๐)	๑.๗๑๙๐ (๑.๗๓๕๕-๐.๐๑๖๕)
๓ เดือน	๑.๗๐๙๕ (๑.๗๓๔๕-๐.๐๒๕๐)	๑.๗๑๑๐ (๑.๗๓๕๕-๐.๐๒๔๕)
๖ เดือน	๑.๖๘๖๕ (๑.๗๓๔๕-๐.๐๔๘๐)	๑.๖๘๘๕ (๑.๗๓๕๕-๐.๐๔๗๐)
๑๒ เดือน	๑.๖๕๗๐ (๑.๗๓๔๕-๐.๐๗๗๕)	๑.๖๕๙๕ (๑.๗๓๕๕-๐.๐๗๖๐)

กล่าวคืออัตราดอกเบี้ยของเงินดอลลาร์ สรอ. สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินมาร์คเยอรมัน อัตราล่วงหน้าของเงินมาร์คเยอรมันจึงมีส่วนเพิ่ม (At Premium) ฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงซื้อ/ขายกับเงินมาร์คเยอรมันในอัตราที่แพงขึ้น เช่น อัตราซื้อทันทีที่เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. แลกเงินมาร์คเยอรมันได้ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน อัตราซื้อล่วงหน้า ๑ ดอลลาร์ สรอ. แลกเงินมาร์คเยอรมันได้เพียง ๑.๗๒๕๔ เงินมาร์คเยอรมัน (ใช้เงินดอลลาร์ สรอ. มากขึ้น เพื่อแลกเงินมาร์คเยอรมันในจำนวนเท่าเดิม) หรืออาจจะกล่าวได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินมาร์คเยอรมันซื้อ/ขายเงินดอลลาร์ สรอ. ในอัตราที่ถูกลง (อัตราล่วงหน้าเงินดอลลาร์ สรอ. มีส่วนลด, At Discount) ใช้เงินมาร์คเยอรมันแต่น้อยสามารถแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้เท่าเดิม

^๑ กวรถ้าหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นในลักษณะของ "Price Quotation" เมื่อต้องการซื้อเงินมาร์คเยอรมันในขณะที่อัตราล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงต้องซื้อ/ขายอัตราล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันในอัตราที่แพงกว่าอัตราทันที (เงินมาร์คเยอรมันแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้มากขึ้น) ฉะนั้นจึงนำอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มไปลบกับอัตราทันทีเป็นอัตราล่วงหน้า ในทำนองกลับกัน ถ้าสมมติว่าต้องการซื้อเงินมาร์คเยอรมันในขณะที่อัตราล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนลดของเงินดอลลาร์ สรอ. จึงต้องซื้อ/ขายอัตราล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันในอัตราที่ถูกลงกว่าอัตราทันที (เงินมาร์คเยอรมันแลกเงินดอลลาร์ สรอ. ได้น้อยลง) ฉะนั้นจึงต้องนำอัตราล่วงหน้าส่วนลดไปบวกกับอัตราทันทีเป็นอัตราล่วงหน้า

ข้อสังเกตในการกำหนดอัตราล่วงหน้า

โดยปกติจะเป็นที่รู้กันเองระหว่างลูกค้าเงินตราว่าอัตราใดเป็นส่วนเพิ่มหรืออัตราใดเป็นส่วนลด ข้อสังเกตง่าย ๆ ก็คือ

๑. ในกรณีที่กำหนดเป็นอัตราล่วงหน้าแล้วไม่บอกเป็นส่วนเพิ่มหรือส่วนลด ถ้าอัตราล่วงหน้าที่ได้แพงกว่าอัตราทันทีจะเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่ม ถ้าอัตราล่วงหน้าถูกกว่าอัตราทันทีจะเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนลด เช่น

$$\text{อัตราทันที US. \$ / ๕} = 2.1995 / 2.2010$$

$$\text{อัตราล่วงหน้า US. \$ / ๕} = 2.1957 / 2.1977$$

เงินปอนด์สเตอร์ลิงมีอัตราล่วงหน้าเป็นส่วนลดเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. หรือเงินดอลลาร์ สรอ. มีอัตราล่วงหน้าเป็นส่วนเพิ่มเทียบกับเงินปอนด์สเตอร์ลิง

$$\text{อัตราทันที DMK / US. \$} = 1.7345 / 55$$

$$\text{อัตราล่วงหน้า DMK / US. \$} = 1.7254 / 1.7269$$

เงินมาร์คเยอรมันมีอัตราล่วงหน้าเป็นส่วนเพิ่มเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. หรือเงินดอลลาร์ สรอ. มีอัตราล่วงหน้าเป็นส่วนลดเทียบกับเงินมาร์คเยอรมัน

๒. จะกำหนดเป็น "point" ซึ่งพอจะสังเกตได้ว่าถ้าอัตราล่วงหน้าตัวแรกหักน้อยกว่าเมื่อซื้อและตัวหลังหักมากกว่าเมื่อขาย จะเป็นส่วนเพิ่ม (premium) และถ้าอัตราล่วงหน้าตัวแรกหักมากกว่าเมื่อซื้อ และตัวหลังหักน้อยกว่าเมื่อขาย จะเป็นส่วนลด เช่น อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินมาร์คเยอรมันกับเงินดอลลาร์ สรอ.

	อัตราซื้อ	อัตราขาย
อัตราทันที	๑.๗๒๑๐	๑.๗๒๒๐
๑ เดือน ๑๐/๑๕	๑.๗๒๒๐	๑.๗๒๕๕
๓ เดือน ๒๕๕/๒๕๕	๑.๖๕๖๑	๑.๖๕๗๕
๑๒ เดือน ๗๕๕/๗๕๐	๑.๖๕๕๕	๑.๖๕๘๐

๓. ผลแตกต่างระหว่างอัตราซื้อและอัตราขายของอัตราล่วงหน้าจะกว้างกว่าอัตราทันทีเสมอ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราหนี้และอัตราร่วงหน้า

๑. ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราหนี้ที่สามารถจะแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๑.๑ อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ

๑.๒ ดุลการชำระเงินของประเทศ

๑.๓ การลงทุนระหว่างประเทศ

๑.๔ นโยบายของรัฐบาล

๑.๕ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๑ อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะ การขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนหนี้ที่จะมากขึ้นหรือน้อยลงจะขึ้นอยู่กับปัจจัยนี้

อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ หมายถึง จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ ประเทศใดประเทศหนึ่งต้องการใช้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับอัตราแลกเปลี่ยนระดับต่าง ๆ จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ประเทศต้องการใช้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าเข้า จำนวนเงินทุนที่ต้องการส่งออกนอกประเทศ (capital outflow) และจำนวนเงินโอนหรือบริจาคที่ต้องการส่ง ออกนอกประเทศ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ปริมาณสินค้าเข้าจะกำหนดปริมาณเงินตราต่างประเทศ ที่ต้องการใช้และการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน เช่น กรณีที่ประเทศส่งสินค้าจากต่างประเทศทั้งหมด จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ประเทศต้องการใช้เพื่อจ่ายเป็นค่าสินค้าเข้าจะขึ้นอยู่กับมูลค่าของสินค้า ถ้าประเทศส่งสินค้าเข้ามามาก ราคาสินค้าเข้าถูก และถ้าส่งสินค้าเข้าน้อย ราคาสินค้าเข้าแพง^๑ ซึ่งสามารถจะกล่าวได้ว่า ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนสูง (ใช้เงินบาทมากขึ้นเพื่อแลกกับเงินดอลลาร์ สรอ.) จำนวนเงินตราต่างประเทศที่คนในประเทศต้องการมีน้อย เพราะเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนสูง ราคาสินค้า เข้าจะแพงจึงสั่งน้อย และจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ต้องการนำไปซื้อสินค้ามีน้อย ในทางตรงข้าม ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนต่ำ (ใช้เงินบาทจำนวนน้อยลงเพื่อแลกกับเงินดอลลาร์ สรอ.) จำนวนเงินตรา ต่างประเทศที่คนต้องการมีมาก เพราะเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนต่ำ ราคาสินค้าเข้าจะถูกจึงสั่งสินค้าเข้า และจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ต้องการนำไปซื้อสินค้าจึงมีมาก สำหรับการโอนเงินตราออกไป ต่างประเทศจะส่งผลให้ความต้องการในเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น แต่มักจะไม่ขึ้นกับอัตราแลกเปลี่ยน

^๑ สมคิด แสงเพชร, การเงินระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า ๒๕

คือ แม้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนจะไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลง ก็ยังคงมีความต้องการในการโอนเงินตราออกไปต่างประเทศ และทำให้อุปสงค์ในเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น

อุปทานของเงินตราต่างประเทศ หมายถึง ปริมาณเงินตราที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับอัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กัน ซึ่งจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับกำลังสินค้าออกไปขายต่างประเทศ เงินทุนที่ไหลเข้าประเทศ (Capital Inflow) และเงินโอนหรือบริจาค อุปทานของเงินตราต่างประเทศของประเทศใดประเทศหนึ่ง จะหาได้จากอุปสงค์ในเงินตราต่างประเทศของอีกประเทศหนึ่ง กล่าวคือ กรณีที่ส่งสินค้าออกไปสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกามีความต้องการสินค้าเข้า (สินค้าออกจากประเทศไทย) มาก เงินดอลลาร์ สรอ. ที่ได้กลับเข้ามาเป็นอุปทานเงินตราต่างประเทศของประเทศไทย แต่ความต้องการเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นอุปสงค์ของเงินดอลลาร์ สรอ. ดังนั้นถ้าอัตราแลกเปลี่ยนสูง (ใช้เงินบาทมากเพื่อแลกกับเงินดอลลาร์ สรอ.) อุปทานจำนวนเงินตราต่างประเทศ (เงินดอลลาร์ สรอ.) จะต่ำ และถ้าอัตราแลกเปลี่ยนต่ำ (ใช้เงินบาทน้อยเพื่อแลกกับเงินดอลลาร์ สรอ.) อุปทานจำนวนเงินตราต่างประเทศ (เงินดอลลาร์ สรอ.) จะสูง

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถ้าในประเทศมีความต้องการเงินตราต่างประเทศมาก ซึ่งได้แก่ การสั่งเข้ามา ความต้องการซื้อเงินตราต่างประเทศ (เช่น ดอลลาร์ สรอ.) มีมากกว่าความต้องการขายเงินตราต่างประเทศ (เงินดอลลาร์ สรอ.) อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราต่างประเทศเทียบกับเงินบาทจะสูงขึ้น (ค่าเงินบาทจะต่ำลง) ใช้เงินบาทมากเมื่อแลกเงินตราต่างประเทศ หรือในกรณีที่ความต้องการเงินตราต่างประเทศน้อยลง ได้แก่ การส่งออกมาก (ได้รับเงินตราต่างประเทศเข้ามา) ความต้องการซื้อเงินตราต่างประเทศมีน้อยกว่าความต้องการขายเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราต่างประเทศเทียบกับเงินบาทจะต่ำลง (ค่าเงินบาทจะสูงขึ้น ใช้เงินบาทน้อยเพื่อแลกเงินตราต่างประเทศ)

๑.๒ ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (Balance of Payments) หมายถึง

บัญชีที่บันทึกรายรับและรายจ่ายเงิน (Monetary transactions) ระหว่างผู้เข้าพักอาศัยของประเทศใดประเทศหนึ่ง กับผู้เข้าพักอาศัยของประเทศอื่น ๆ ที่ทำการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนกันในปีใดปีหนึ่ง^๑

^๑ สมคิด แสงเพชร การเงินระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า ๑

๑.๒.๑ ดุลการชำระเงินเกินดุล คือ การที่ประเทศได้รับเงินตราต่างประเทศเข้ามาก ทำให้มีเงินตราต่างประเทศมาก (ดุลการชำระเงินจะเป็นบวก) อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราต่างประเทศกับเงินตราประเทศที่เกินดุลจะต่ำลง (ใช้เงินตราประเทศที่เกินดุลแต่น้อยเพื่อแลกเงินตราต่างประเทศ, ค่าเงินสูงขึ้น) ซึ่งประเทศที่ดุลการชำระเงินเกินดุลเสมอ ๆ ความเชื่อมั่นในเงินตรามีมากขึ้นจึงทำให้ค่าเงินยิ่งสูงขึ้น และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับเงินตราประเทศที่เกินดุลยิ่งต่ำลง เช่น ประเทศเยอรมัน, ญี่ปุ่น

๑.๒.๒ ดุลการชำระเงินขาดดุล คือ การที่ประเทศได้ใช้เงินตราต่างประเทศไปชำระค่าสินค้าเข้าเป็นจำนวนมาก ทำให้เงินตราต่างประเทศลดลง (ดุลการชำระเงินจะเป็นลบ) อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราต่างประเทศที่ขาดดุลสูงขึ้น (ใช้เงินตราประเทศที่ขาดดุลมาก เพื่อแลกเงินตราต่างประเทศ ค่าเงินต่ำลง) ความเชื่อมั่นในเงินตราลดน้อยลง ถ้าประเทศนั้นมีดุลการชำระเงินขาดดุลเสมอ ๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑.๓ การลงทุนระหว่างประเทศ เป็นการโยกย้ายทุนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนในการลงทุนที่มากกว่า ดังนั้นจึงมีผลที่จะทำให้จำนวนเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นหรือลดลงและมีผลต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน แต่การโยกย้ายเงินทุนนั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน เพราะมักจะขึ้นกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน นอกจากผู้ลงทุนคาดว่าในอนาคตอัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้การลงทุนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลง

๑.๔ นโยบายของรัฐบาล ที่มีผลต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนแบ่งได้เป็น ๒ กรณี

๑.๔.๑ นโยบายทางตรงของรัฐบาล เป็นนโยบายที่รัฐบาลใช้แล้วมีผลต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนโดยตรง ซึ่งนโยบายเหล่านี้รัฐบาลจะใช้ผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย

ก. การควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน (exchange control)
เช่น การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้เพื่อการนำสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าไว้สูง หรือไม่ให้แลกเปลี่ยนเพื่อการนำสินค้าฟุ่มเฟือย หรือการเข้าแทรกแซงโดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราใน

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน หรือกำหนดให้มีการวางมัดจำในการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีผลต่อจำนวนและปริมาณของเงินตราต่างประเทศ

ข. การลดค่าของเงิน (Devaluation) และการขึ้นค่าของเงิน (Revaluation)

การลดค่าของเงิน (Devaluation) การที่ค่าของเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งมีค่าลดลงเมื่อเทียบกับราคาทองคำ^๑ กับการเสื่อมค่า (depreciation) ของเงินสกุลใดสกุลหนึ่ง และทำให้เงินตราสกุลนั้นมีค่าลดลง คือ การที่ค่าของเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งมีค่าลดลง เช่น เดิมอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๒๐.๔๕๐ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. เมื่อการลดค่าเงินบาท ๐.๑๒% อัตราแลกเปลี่ยนใหม่ระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๒๐.๔๗๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ทำให้ราคาสินค้าเข้าแพง เพราะคนไทยต้องจ่ายเงินบาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้น ส่วนสินค้าออกจะราคาถูกลงในสายตาของคนต่างประเทศ

การขึ้นค่าของเงิน (Revaluation) คือ การที่ค่าของเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับราคาทองคำ กับการมีค่ามากขึ้นของเงิน (appreciation) คือ การที่ค่าเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้น เช่น เดิมอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๒๐.๔๕๐ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. เมื่อเพิ่มค่าของเงินบาท ๐.๑๒% อัตราแลกเปลี่ยนใหม่ระหว่างเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๒๐.๔๒๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ทำให้ราคาสินค้าเข้าถูกลง จึงทำให้ซื้อมากขึ้น เพราะจ่ายเงินบาทแต่น้อยต่อเงิน ๑ ดอลลาร์ สรอ. ส่วนสินค้าออกจะแพงขึ้นในสายตาของคนต่างประเทศ เพราะต้องใช้เงินตราต่างประเทศมากขึ้นเมื่อแลกกับสินค้าจำนวนเท่าเดิม

๑.๔.๒ นโยบายทางอ้อมของรัฐบาล เป็นนโยบายที่รัฐบาลใช้ในการลดค่าใช้จ่ายของคนในประเทศ หรือเพิ่มค่าใช้จ่ายซึ่งมีผลในซื้อส่งสินค้าเข้าและส่งสินค้าออก และจำนวนและปริมาณความต้องการเงินตราต่างประเทศ และในที่สุดมีผลต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน ได้แก่

^๑ สมคิด แสงเพชร การเงินระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า ๕๒

ก. นโยบายการเงิน (Monetary Policies)

- การเพิ่มและลดอัตราเงินสลดสำรอง
- การขายหลักทรัพย์และการซื้อหลักทรัพย์
- มาตรการในการขึ้นอัตราดอกเบี้ยและลดอัตราดอกเบี้ย

๑. การเพิ่มและลดอัตราเงินสลดสำรอง โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะขึ้นหรือเพิ่มอัตราเงินสลดสำรองเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ขยายเครดิตน้อยลงเป็นการลดค่าใช้จ่าย ทำให้สิ่งสินค้าเข้าน้อยลง หรือการลดอัตราเงินสลดสำรอง เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ขยายเครดิตมากขึ้น ทำให้สิ่งสินค้าเข้ามากขึ้น

๒. การขายหลักทรัพย์หรือซื้อหลักทรัพย์ การขายหลักทรัพย์เป็นการดึงดูเงินออกจากประชาชนสู่รัฐบาล อำนาจซื้อของประชาชนจะลดลงและใช้จ่ายน้อยลง ซึ่งในทางตรงกันข้ามถ้าซื้อหลักทรัพย์จากประชาชนเป็นการเพิ่มอำนาจซื้อของประชาชน

๓. มาตรการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยหรือลดอัตราดอกเบี้ย โดยธนาคารกลางให้ธนาคารพาณิชย์ขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินที่กู้ยืมไปเพื่อการลงทุน จะทำให้นักลงทุนเสียค่าใช้จ่ายต้นทุนสูงขึ้น ทำให้การกู้ยืมเพื่อการลงทุนลดลง การส่งสินค้าเข้าลดลง และสินค้าออกแพงขึ้น ถ้าธนาคารกลางให้ธนาคารพาณิชย์ลดอัตราดอกเบี้ยเงินที่กู้ยืมไปเพื่อการลงทุนจะทำให้การกู้ยืมเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น การส่งสินค้าเข้าเพิ่มขึ้น

ข. นโยบายการคลัง (Fiscal Policies) เป็นนโยบายที่ช่วยในการเพิ่มหรือลดรายจ่ายของรัฐบาล เช่น การขึ้นอัตราภาษี เพื่อลดอำนาจซื้อของประชาชน ลดความต้องการเงินตราต่างประเทศก็ลดลงด้วย

๑.๕ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ มีผลต่อจำนวนและปริมาณเงินตราต่างประเทศ และต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในภาวะที่มีการว่างงานสูง รัฐบาลจะใช้นโยบายการเงินและการคลังเป็นการเพิ่มปริมาณเงิน การลงทุนเพิ่มขึ้น การว่างงานลดลง ความต้องการเงินตราต่างประเทศมีมาก สินค้าเข้าเพิ่มขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนจะสูงขึ้น ในขณะที่เกิดภาวะเงินเฟ้อ การใช้นโยบายการเงินและการคลังเพื่อลดปริมาณเงิน การลงทุนลดลง การจ้างงานลดลง ปริมาณเงินน้อย ความต้องการเงินตราต่างประเทศน้อยลง สินค้าเข้าลดลง อัตราแลกเปลี่ยนจะต่ำลง

๒. ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราล่วงหน้า

๑. มูลเหตุที่นำไปสู่อัตราที่แพงขึ้น คือ เมื่ออัตราล่วงหน้ามีส่วนเพิ่ม (premium) คือ

ก. ีอุปสงค์ (demand) ในเงินสกุลนั้นล่วงหน้ามากกว่าอุปทาน (Supply)

นั่นคือ ความต้องการซื้อเงินสกุลนั้นในอัตราล่วงหน้ามากกว่า ความต้องการขายเงินสกุลนั้น อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าเงินสกุลนั้นจึงสูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องกำหนดในอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่ม

ข. อัตราดอกเบี้ยของเงินตราสกุลหนึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินตราอีกสกุลหนึ่ง กล่าวคือ อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินตราต่างประเทศเป็นอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราต่างประเทศในอัตราทันทีบวกกับผลแตกต่างที่ผู้ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศจะได้รับเมื่อนำไปลงทุนในตลาดที่ให้ดอกเบี้ยต่าง ๆ ดังนั้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยของเงินตราสกุลหนึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินตราอีกสกุลหนึ่งแล้ว อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินตราที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำเมื่อเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าของเงินตราที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงจึงสูงกว่า (แพงกว่า) อัตราทันที เพื่อเป็นการชดเชยอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราต่างประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า เช่น อัตราซื้อทันทีระหว่างเงินมาร์คเยอรมันเทียบเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น ๑ ดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมันอัตราดอกเบี้ย ๑ เดือนของเงินดอลลาร์ สรอ. ในตลาดนิวยอร์ก เป็น ๑๓.๕๓% อัตราดอกเบี้ย ๑ เดือนของเงินมาร์คเยอรมันในตลาดเยอรมันเป็น ๘.๒๕% ถ้าพ่อค้าต้องการแลกเปลี่ยนเงินมาร์คเยอรมันเป็นเงินดอลลาร์ สรอ. ในอัตราซื้อทันทีในราคา ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมันต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. และนำเงินดอลลาร์ สรอ. ไปลงทุนในตลาดนิวยอร์ก ๑ เดือน เขาจะได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้นอีก ๑๓.๕๓% แต่ถ้าเขานำเงินในจำนวนที่เท่ากัน เป็นเงินดอลลาร์ สรอ. ไปแลกเปลี่ยนเงินมาร์คเยอรมัน ในราคาอัตราซื้อทันทีเท่าเดิม แต่นำไปลงทุนในตลาดเยอรมัน ๑ เดือน เขาจะได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้นเพียง ๘.๒๕% ผลแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินดอลลาร์ สรอ. และเงินมาร์คเยอรมัน ๕.๒๘% จะเห็นว่าเงินจำนวนเดียวกันแต่แลกเปลี่ยนเป็นเงินต่างสกุล และลงทุนในตลาดต่างกัน จะให้ผลตอบแทนต่างกัน ทำให้มูลค่าของเงินจำนวนเดียวกันแตกต่างกันเท่ากับผลแตกต่างของดอกเบี้ยที่ต่างกัน ดังนั้นเมื่อกำหนดอัตราซื้อล่วงหน้าเป็นอัตราทันทีรวมกับผลแตกต่างของดอกเบี้ยที่ควรจะได้รับเมื่อลงทุนในตลาดต่าง ๆ แล้ว โดยนำผลแตกต่างของดอกเบี้ยที่ต่างกันมา เป็นส่วนแตกต่างระหว่างอัตราล่วงหน้าและอัตราทันทีเพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนของเงินตรา ๒ สกุลมีมูลค่าเท่าเดิม ยกตัวอย่างเช่น

อัตราซื้อทันทีระหว่างเงินมาร์คเทียบเงินดอลลาร์ สรอ. = ๑.๗๓๔๕ มาร์คเยอรมัน

ผลแตกต่างอัตราดอกเบี้ย = ๔.๖๘๘%

$$\begin{aligned} \text{ส่วนเพิ่ม (Premium)} &= \frac{4.688 \times 1.7345 \times 30}{100 \times 360} \\ &= 0.00676 \end{aligned}$$

อัตราซื้อล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันเทียบเงินดอลลาร์ สรอ. = ๑.๗๓๔๕ - ๐.๐๐๖๗๖
= ๑.๗๒๗๗ มาร์คเยอรมัน

ในตลาดที่ทำการซื้อขายกันจริง ๆ (ดังตัวอย่างที่ยกมา) เป็น ๑.๗๒๕๔ มาร์คเยอรมัน ต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ทั้งนี้เพราะยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่ออัตราล่วงหน้าของเงินมาร์คเยอรมัน นอกจากผลแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยทำให้อัตราซื้อล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันสูงกว่าอัตราทันทีมากกว่าผลแตกต่างของอัตราดอกเบี้ย ดังนั้น เงินตราสกุลที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ (เงินมาร์คเยอรมัน) อัตราล่วงหน้าเงินมาร์คเยอรมันเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. จึงขายแพงขึ้น (กว่าดอกเบี้ยที่ควรจะได้รับ ๔.๖๘๘%) ใช้เงินดอลลาร์ สรอ. จำนวนเท่าเดิม แต่ซื้อเงินมาร์คเยอรมันได้น้อยลง เงินมาร์คเยอรมันจึงเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่ม (Forward at Premium) ของเงินดอลลาร์ สรอ. ในทางตรงกันข้ามเงินตราสกุลที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง (เงินดอลลาร์ สรอ.) อัตราล่วงหน้าดอลลาร์ สรอ. เทียบกับเงินมาร์คเยอรมัน จึงขายถูกลงกว่าดอกเบี้ยที่ควรจะได้รับ ๑๓.๙๓๘%) ใช้เงินมาร์คเยอรมันน้อยลงเพื่อแลกเงินดอลลาร์ สรอ. จำนวนเท่าเดิม เงินดอลลาร์ สรอ. จึงเป็นอัตราล่วงหน้าส่วนลด (Forward at discount) ของเงินมาร์คเยอรมัน

ค. ผู้กระทำการค้าในตลาดแลกเปลี่ยนต่างประเทศมีความเห็นว่าอัตราของเงินสกุลนั้นค่อนข้างจะมีค่าเพิ่มขึ้น (appreciate) ความต้องการซื้อล่วงหน้าเพื่อ กิ่งกำไร จึงมีมาก ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าจึงสูงขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าจึงมีส่วนเพิ่ม

๒. มูลเหตุที่นำไปสู่อัตราที่ถูกลง คือ เมื่ออัตราล่วงหน้ามีส่วนลด (discount) คือ

ก. มีอุปทาน (Supply) ในเงินสกุลนั้นล่วงหน้ามากกว่าอุปสงค์ (Demand) กล่าวคือ มีความต้องการขายมากกว่าความต้องการซื้อ อัตราแลกเปลี่ยนจึงมีแนวโน้มจะลดลง ดังนั้นอัตราล่วงหน้าจึงมีส่วนลด

ข. อัตราดอกเบี้ยของเงินตราสกุลหนึ่งต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินอีกสกุลหนึ่ง ดังนั้นเงินตราสกุลของประเทศที่มีดอกเบี้ยสูงกว่าเงินตราของประเทศที่มีดอกเบี้ยต่ำกว่าจึงมีอัตราล่วงหน้าเป็นส่วนลดเมื่อเทียบเงินตราสกุลที่มีดอกเบี้ยต่ำกว่า รายละเอียดดูจากกรณีอัตราล่วงหน้าส่วนเพิ่มที่กล่าวมาแล้ว

ค. ผู้กระทำการค้าในตลาดแลกเปลี่ยนต่างประเทศมีความเห็นคล้ายตามว่าอัตราทันทีของเงินสกุลนั้นค่อนข้างจะมีค่าลดลง (depreciated) ผู้กระทำการค้าคาดว่าเงินสกุลนั้นมีค่าลดลง จึงไม่มีใครยอมถือเงินสกุลนี้ไว้เพราะกลัวขาดทุน ดังนั้นจึงพยายามขายเงินตราสกุลนั้น อัตราล่วงหน้าจึงมีส่วนลดลง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เป็นเครื่องกำหนดอัตราล่วงหน้าอีก เช่น ภาวะการเมืองและเศรษฐกิจการคาดคะเนและการเก็งกำไรของเงินตราแต่ละสกุล ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงความแข็งแกร่งของดุลการชำระเงินของประเทศของเงินสกุลนั้น รายละเอียดเหมือนกับปัจจัยในการกำหนดอัตราทันทีที่กล่าวมาแล้ว

๓.๒ สถาบันที่เกี่ยวข้องในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
ประกอบด้วย

๓.๒.๑ ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Equalization Fund, EEF)

๓.๒.๒ ตัวแทนรับอนุญาต

๓.๒.๓ ลูกค้าตัวแทนรับอนุญาต

๓.๒.๔ นายหน้า (Broker)

๓.๒.๑ ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Equalization Fund, EEF)

เป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ตามพระราชกำหนดจัดสรรทุนสำรองเงินตราเกินจำนวนธนบัตรออกใช้ พ.ศ. ๒๔๙๘"

ก. วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งทุนรักษาระดับฯ

ทุนรักษาระดับฯ ตั้งขึ้นตาม "พระราชกฤษฎีกาจัดสรรทุนสำรองเงินตราเกินจำนวนธนบัตรออกใช้ พ.ศ. ๒๔๘๘" เพื่อทำหน้าที่รับซื้อและขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ป้องกันการเคลื่อนไหวผิดปกติของอัตราแลกเปลี่ยนในท้องตลาด และรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราให้มีเสถียรภาพเหมาะสมกับสถานะการณ์ เศรษฐกิจและการเงินของประเทศ

ข. นโยบายหลักของทุนรักษาระดับฯ

การดำเนินงานของทุนรักษาระดับฯ มีนโยบายหลักที่สำคัญคือ การรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนการดำเนินงานของทุนรักษาระดับฯ ในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน จึงเป็นการเข้าแทรกแซงมิให้อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฮวบฮาบ และให้อัตราแลกเปลี่ยนมีแนวโน้มการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่สอดคล้องกันกับเป้าหมายนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน

ค. การบริหารงาน

ทุนรักษาระดับฯ มีคณะกรรมการประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ คณะกรรมการทุนรักษาระดับฯ มีหน้าที่รับผิดชอบในนโยบายของทุนรักษาระดับฯ วางระเบียบและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้โดยมีผู้จัดการทุนรักษาระดับฯ เป็นผู้กระทำการแทนในนามของทุนรักษาระดับฯ

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และจะต้องดำเนินการทันทีเกี่ยวกับปัญหา นโยบาย ซึ่งไม่สามารถจะเรียกประชุมคณะกรรมการได้ทันการ คณะอนุกรรมการประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้จัดการทุนรักษาระดับฯ ได้รับมอบอำนาจให้พิจารณาตัดสินดำเนินการไปก่อนได้

ในทางปฏิบัติ นับตั้งแต่มีการจัดตั้งทุนรักษาระดับฯ จนถึงปัจจุบัน ผู้จัดการทุนรักษาระดับฯ และผู้ช่วยผู้จัดการทุนรักษาระดับฯ ได้รับแต่งตั้งจากพนักงานชั้นผู้ใหญ่ของธนาคารแห่งประเทศไทยทั้งสิ้น

ง. ขอบเขตการดำเนินงาน

ตามกฎหมายจัดตั้งทุนรักษาระดับฯ ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน

ดังต่อไปนี้

๑. ซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและทองคำ ทุนรักษาระดับฯ มีอำนาจที่จะซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่กำหนดโดยกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติเงินตรา ๒๕๐๑^๑ อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันทุนรักษาระดับฯ ได้ทำการซื้อขายเฉพาะแต่เงินดอลลาร์-สวอ. ซึ่งเป็นเงินสกุลสำคัญและใช้มากที่สุดในการค้าระหว่างประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ทุนรักษาระดับฯ ทำการซื้อขายเฉพาะกับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ไม่เปิดบริการทั่วไปกับประชาชน

๒. การลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ในตัว เงินคลัง หรือหลักทรัพย์ระยะสั้นอื่นของรัฐบาล มีข้อกำหนดไว้ว่าจะเกินกว่าร้อยละ ๒๐ ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นของทุนรักษาระดับฯ ไม่ได้

๓. การลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ในหลักทรัพย์ระยะสั้นในต่างประเทศ ทรัพย์สินของทุนรักษาระดับฯ ส่วนที่เหลือจากการลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลเป็นเงินบาท ดังกล่าวในข้อ (๒) ได้นำไปลงทุนหาผลประโยชน์ในหลักทรัพย์ระยะสั้นที่มั่นคงในต่างประเทศ

พระราชบัญญัติเงินตรา ๒๕๐๑ หมวดที่ ๒ คำรับค่าเงินบาท มาตรา ๒๓ "เมื่อได้กำหนดค่าเสมอภาค (ค่าของหน่วยเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งเทียบกับน้ำหนักทองคำบริสุทธิ์ หรือสิทธิถอนเงินพิเศษ หรือหน่วยเงินตราสกุลใด) ของบาทแล้ว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยซื้อหรือขายทันที ซึ่งเงินตราต่างประเทศเป็นเงินตราที่ใช้แลกเปลี่ยนได้ หรือเงินตราต่างประเทศอื่นใดที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ตามที่ธนาคารพาณิชย์ในราชอาณาจักรจะเรียกให้ซื้อหรือขาย แต่การซื้อหรือขายคราว ๆ หนึ่งต้องไม่ต่ำกว่า สองแสนบาท

ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่จำเป็นต้องซื้อหรือขายทันทีตามวรรคหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

๑. เงินตราต่างประเทศนั้นมิใช่เป็นเงินตราที่ประกอบขึ้นเป็นทุนสำรองเงินตราในขณะนั้น
๒. ในขณะที่ยังมีกฎหมายว่าด้วยการจำกัดการซื้อขายเงินปรรวรรตต่างประเทศใช้บังคับอยู่

ปัจจุบันเป็นหลักทรัพย์ระยะไม่เกิน ๑ ปี และเป็นเงินสกุลต่าง ๆ เช่น ดอลลาร์ สรอ. มาร์คเยอรมัน ส่วนใหญ่เป็นเงินฝากระยะสั้น กับธนาคารที่มั่นคง และรองลงมาได้แก่ ตัวเงินคลัง ตัวเงินฝาก และ ตัวเงินที่ธนาคารรับรอง (Banker acceptances)

ในการจัดการลงทุนของทุนรักษาระดับฯ หลักการที่สำคัญที่สุด คือ สภาพคล่อง และความมั่นคงของสินทรัพย์ ดังนั้นกฎหมายจึงได้ระบุไว้ว่าหลักทรัพย์ของทุนรักษาระดับฯ ไม่ว่าจะ เป็นหลักทรัพย์ในประเทศหรือต่างประเทศ จึงเป็นหลักทรัพย์ระยะสั้นทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะทุนรักษาระดับฯ จะต้องสามารถโยกย้ายและถอนเงินเป็นจำนวนมากได้ทันที พื้นที่ที่มีการเรียกร้องจากธนาคารพาณิชย์ ให้ซื้อหรือขายเงินดอลลาร์ สรอ. ดังนั้นการลงทุนในตัวเงินคลังหรือตัวเงินที่ธนาคารรับรอง ซึ่งสามารถซื้อขายต่อทันที ส่วนในเรื่องความมั่นคง ก็เลือกฝากเงินเฉพาะกับธนาคารมีชื่อเสียง

๔. การกักยืมเท่าที่จำเป็นแก่ทุนรักษาระดับฯ อำนาจตามที่กฎหมายระบุไว้มีจุดประสงค์ เพื่อเป็นการให้อำนาจเพื่อไว้ในกรณีฉุกเฉินหรือสถานการณ์บีบรัด เพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารเท่านั้น เท่าที่ผ่านมานี้ไม่ปรากฏว่ามีความจำเป็นต้องใช้อำนาจข้อนี้

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างทุนรักษาระดับฯ กับธนาคารแห่งประเทศไทย ทุนรักษาระดับฯ เป็นนิติบุคคลต่างหากจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตราที่ ๒๓ ในพระราชบัญญัติ ๒๕๐๑ ที่กล่าวมาแล้ว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือทุนรักษาระดับฯ ซื้อหรือขายพันธบัตรซึ่งเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ในราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ในการดำรงไว้ซึ่งค่าของเงินบาท ในการปฏิบัติ ทุนรักษาระดับฯ ทำหน้าที่ฝ่ายเดียว เมื่อทุนรักษาระดับฯ ซื้อหรือขายดอลลาร์ สรอ. กับธนาคารพาณิชย์ จะขายหรือซื้อดอลลาร์ สรอ. ให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในอัตราตายตัว ทั้ง ๒ กรณีปัจจุบันในอัตรา ๒๐.๓๔ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงไม่มีส่วนได้เสียใด ๆ จากการซื้อหรือขายดอลลาร์ สรอ. กับทุนรักษาระดับฯ แต่จะได้รับเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายและบริการจากทุนรักษาระดับฯ รายปี ส่วนทุนรักษาระดับฯ จะได้กำไรหรือขาดทุนเนื่องจากการซื้อหรือขายเงินดอลลาร์ สรอ. เท่าใดขึ้นกับอัตราที่ทุนรักษาระดับฯ ซื้อหรือขายกับธนาคารพาณิชย์

แต่เดิมทุนรักษาระดับฯ เป็นสถาบันที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อขายเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นอัตราที่แน่นอน ส่วนอัตราการซื้อขายเงินตราสกุลอื่นได้มอบให้สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับธนาคารตัวแทนของธนาคารพาณิชย์ร่วมกันกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ในการซื้อขายในแต่ละวัน จนกระทั่งในวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ (๑๙๗๘) ได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน (Daily Exchange Rate Fixing หรือ Fixing) เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยทุนรักษาระดับฯ จะร่วมกับธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคารกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นประจำทุกวัน ซึ่งทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความยืดหยุ่นตามภาวะตลาดมากขึ้น และไม่ยืนอยู่ในระดับคงที่ ดังเช่นแต่ก่อน

ฉ. หน้าที่ของทุนรักษาระดับฯ ที่เพิ่มขึ้นหลังจากที่มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน

๑. ควบคุมการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่จะใช้ในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในแต่ละวันไม่ให้เปลี่ยนแปลงมาก จนเป็นผลกระทบกระเทือนต่อการค้าและการชำระเงินตราต่างประเทศ และทำให้สามารถรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนได้ตามที่ต้องการ และเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

๒. เข้าแทรกแซง (Intervention) โดยจะเข้ารับซื้อและขายเป็นแหล่งสุดท้ายในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน วิธีการแทรกแซงของทุนรักษาระดับฯ มี ๒ วิธี

๒.๑ เข้าแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยน (Rate Intervention) กล่าวคือ ทุนรักษาระดับฯ จะเข้าทำการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกันเองในกรณีที่อัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงมากเกินไป ซึ่งอาจจะทำลายเสถียรภาพของเงินบาท

๒.๒ เข้าแทรกแซงปริมาณการซื้อขาย (Amount Intervention) กล่าวคือ ทุนรักษาระดับฯ จะรับซื้อส่วนเกินความต้องการของตลาด และขายชดเชยส่วนขาดของตลาด

นอกจากนั้นการเข้าแทรกแซงของทุนรักษาระดับฯ ยังคำนึงถึงการควบคุมปริมาณเงินในการใช้จ่ายในประเทศให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมไม่ให้ขาดแคลนเงินที่ใช้ในประเทศ หรือไม่ให้ปริมาณเงินมีมากเกินไปเกินความต้องการ

๓. กำหนดผลแตกต่างระหว่างราคาซื้อขาย (spread) เนื่องด้วยการซื้อขายนั้น ธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแทนของธนาคารแห่งประเทศไทยในการซื้อขาย ซึ่งมีการค่าใช้จ่ายและต้นทุนเพื่อการนี้ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมของผู้ซื้อและผู้ขาย จึงมีการกำหนดผลต่างเพื่อสามารถคุ้มกับค่าใช้จ่ายและต้นทุนที่เกิดขึ้น จึงมีการกำหนดอัตราซื้อต่ำสุด และอัตราขายสูงสุดขึ้น

๓.๒.๒ ตัวแทนรับอนุญาต หมายถึงตัวแทนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศและ เล็ตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) ซึ่งต้องมีการดำเนินงานที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศเจ้าพนักงาน และจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบพิธีการที่กำหนดไว้ในคำสั่งให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานได้มีคำสั่งยกเว้นโดยเฉพาะหน้าที่ของตัวแทนรับอนุญาตซึ่งเกี่ยวกับ

ก. การซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าที่นำเข้า หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น นำติดตัวไปหรือส่งออก

ข. การขายเงินตราต่างประเทศที่ได้มา และส่งเงินบาทเข้าบัญชีผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ และรับเงินบาทจากบัญชีผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ

ค. การโอนเงินและชำระเงินตราต่างประเทศ เช่น การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต

ซึ่งตัวแทนรับอนุญาตจำเป็นต้องยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดผ่านส่วนการควบคุมปริวรรตธนาคารแห่งประเทศไทย สามารถแบ่งเป็น ๒ ส่วน

๑. การยื่นคำขอแบบ ล.ป ต่าง ๆ แทนลูกค้า ตลอดจนดูแลให้ลูกค้าแสดงรายการให้ครบถ้วนตามที่ปรากฏในแบบ ล.ป ต่าง ๆ ได้แก่

- ก. แบบ ล.ป ๒๑ คำขอใบสุทธิการชำระเงิน
- ข. แบบ ล.ป ๒๒ คำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต
- ค. แบบ ล.ป ๒๓ คำขอซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าของที่นำเข้า
- ง. แบบ ล.ป ๓๑ คำขอซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น นอกจากเพื่อชำระค่าของที่นำเข้า
- จ. แบบ ล.ป ๕๑ คำขออนุญาต

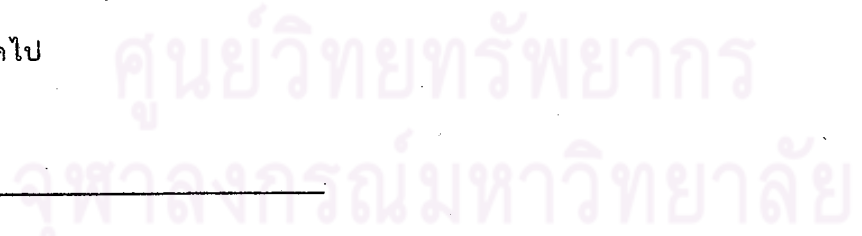
- ก) ซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อนำไปกักตุนหรือส่งออก
- ข) นำไปกักตุนหรือส่งออกซึ่งเงินตรา เงินตราต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว
- ฉ. แบบ ล.ป ๖๑ คำขอใบสุทธิคุ้มของที่ส่งออก
- ช. แบบ ล.ป ๗๑ คำเสนอขายเงินตราต่างประเทศที่ได้มา
- ซ. แบบ ล.ป ๘๑ คำขอส่งเงินบาทเข้าบัญชีผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ
- ฅ. แบบ ล.ป ๘๒ คำขอรับเงินบาทจากบัญชีผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ
- ๒. การทำรายงานของตัวแทนรับอนุญาตที่เกี่ยวกับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศต่อ

ส่วนการควบคุมปริวรรตแบ่งเป็น

- ๑. รายงานประจำวันซึ่งต้องยื่นก่อนเวลาปิดทำการในวันทำงานถัดไป
  - ก) แบบ ล.ป ๑๑๑ รายงานประจำวันแสดงการเปิดเล็ดเตอร์ออฟเครดิต
  - ข) แบบ ล.ป ๑๑๓ รายงานประจำวันแสดงการรับจ้างเล็ดเตอร์ออฟเครดิต
  - ค) แบบ ล.ป ๑๑๔ รายงานประจำวันแสดงการรับเงินตราต่างประเทศในนามบุคคลอื่น
  - ง) แบบ ล.ป ๑๑๗ รายงานประจำวันแสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

ทันทีและล่วงหน้าและฐานะ

ในวันที่ไม่มีกิจการต้องรายงานก็ต้องส่งรายงานประจำวันดังกล่าวข้างต้นโดยให้ระบุในสลิปค้าที่ถัดไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย, กฎหมายควบคุมปริวรรตเงินและระเบียบพิธีการ
 พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร : ส่วนควบคุมปริวรรตฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย
 สำนักงานสุริวงส์ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ หน้า ๓๑-๓๒ ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับ ล.ป ดูในภาคผนวก

ก) แบบ ล.ป ๑๕๑ รายงานประจำสัปดาห์แสดงการยกเลิกและการแก้ไข
ลีดเตอร์ออฟเครดิทที่เปิดไป

ข) แบบ ล.ป ๑๕๒ รายงานประจำสัปดาห์แสดงการยกเลิกและการแก้ไข
ลีดเตอร์ออฟเครดิทที่เปิดมา

ค) แบบ ล.ป ๑๕๔ รายงานประจำสัปดาห์แจ้งการไม่ขายเงินตราต่างประเทศ
ภายในกำหนด

๓. รายงานประจำเดือน ซึ่งต้องยื่นภายในวันที่ ๗ ของเดือนถัดไป

ก) แบบ ล.ป ๑๖๒ รายงานประจำเดือนแสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ
ล่วงหน้าและฐานะ

ข) แบบ ล.ป ๑๖๓ รายงานประจำเดือนแสดงบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่
นอกประเทศ

ค) แบบ ล.ป ๑๖๔ รายงานประจำเดือนแสดงบัญชีเงินฝากเป็นเงินตราต่าง
ประเทศ^๑

สำหรับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็เพื่อประโยชน์ในการควบคุมปริวรรตเงินตราต่าง
ประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามกฎหมายได้แบ่งตัวแทนใบอนุญาตออกเป็น ๓ ประเภท
คือ

- ๑. ธนาคารรับอนุญาต
- ๒. บริษัทรับอนุญาต
- ๓. บุคคลรับอนุญาต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย กฎหมายการควบคุมการปริวรรตเงินและระเบียบพิธีการ
พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร ส่วนควบคุมปริวรรตฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย
สำนักงานสุรวงศ์ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับ ล.ป อุในภาคผนวก

๑. ธนาคารรับอนุญาต (Authorized Bank) หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยตลอดจนสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และ เล็ดเตอร์ออฟเครดิต และได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานให้อนุญาตคำขอแบบ ล.ป ในนามเจ้าพนักงานได้ในบางกรณี ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนด ปัจจุบันมีธนาคารพาณิชย์รวม ๓๐ ธนาคาร การประกอบธุรกิจ ที่เกี่ยวกับการปริวรรตเงินตราต่างประเทศของธนาคารรับอนุญาตแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ

ก. การชำระเงินระหว่างประเทศ เป็นการโอนเงินตราต่างประเทศในรูปบัญชี ที่มีไว้ระหว่างธนาคารภายในประเทศกับธนาคารต่างประเทศ ซึ่งเกิดจากการกู้ยืม การส่งสินค้าเข้า และการส่งสินค้าออก การลงทุนในต่างประเทศ และอื่น ๆ

ข. การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในรูปของธนบัตร และเหรียญกษาปณ์และ เช็ค เดินทางที่พึงจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศ

ธุรกิจประเภทที่ ๒ มีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับประเภทที่ ๑ ธุรกิจประเภทที่ ๒ ส่วนใหญ่มักกระทำผ่านบุคคลรับอนุญาต (Money Changer) อย่างไรก็ตามการดำเนินการทั้งสองประเภทนี้สามารถเปลี่ยนลักษณะเงินที่ได้มาแต่ละประเภท กล่าวคือบัญชีเงินฝากนี้สามารถจะเปลี่ยนเป็นธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ได้ ขณะเดียวกันธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ที่จะสามารถจะเปลี่ยนเป็นบัญชีเงินฝากต่างประเทศได้เช่นกัน

อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของธนาคารรับอนุญาต^๑

๑. อำนาจ

๑.๑ ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้ถือเงินตราต่างประเทศ และทำการซื้อขายให้กู้ยืมแลกเปลี่ยน หรือโอนปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ

^๑ เชษฐทวี เจริญพิทักษ์ กฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๒๒

๑.๒ ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้อนุญาตต่ออายุ เปลี่ยนแปลงแก้ไขแบบ ล.ป ต่าง ๆ ที่ผู้ยื่นคำขอยื่นขออนุญาต

๑.๓ มีหน้าที่รับคำขอแบบ ล.ป ต่าง ๆ ของผู้ยื่นคำขอ และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเป็นผู้พิจารณา

๒. หน้าที่

๒.๑ ธนาคารรับอนุญาตจะต้องประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวงประกาศ กระทรวงการคลังและประกาศเจ้าพนักงาน

๒.๒ ธนาคารรับอนุญาต จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบพิธีการที่กำหนดไว้ในคำสั่งให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานได้มีคำสั่งยกเว้นไว้โดยเฉพาะ

๒.๓ ธนาคารรับอนุญาต จะต้องดูแลให้ผู้ยื่นคำขอใช้แบบ ล.ป โดยถูกต้องและให้ผู้ยื่นคำขอสำแดงรายการให้ครบถ้วนตามที่ปรากฏในแบบ ล.ป ด้วย

๒.๔ ธนาคารรับอนุญาตจะต้องตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ อันผู้ยื่นคำขอได้ยื่นประกอบคำขอแบบ ล.ป และจะต้องพอใจว่าเป็นเอกสารแท้จริงและถูกต้อง

๒.๕ ธนาคารรับอนุญาต มีหน้าที่ต้องยื่นรายงานต่าง ๆ ตามแบบที่กำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินต่อเจ้าพนักงาน

๓. ความรับผิดชอบ

๓.๑ ธนาคารรับอนุญาตจะต้องตรวจคำขอ กระทำการใด ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศเจ้าพนักงาน คำสั่งให้ไว้แก่ธนาคารรับอนุญาต และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ให้เป็นการถูกต้องและรับผิดชอบว่าการกระทำนั้นเป็นไปตามข้อบังคับที่กล่าว

๓.๒ ธนาคารรับอนุญาต มีภาระรับผิดชอบในอันที่จะต้องติดตามให้ผู้ยื่นคำขอจัดส่งเอกสารและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาขายแก่ธนาคารรับอนุญาต ตามคำรับรองที่ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงาน

๒. บริษัทรับอนุญาต (Authorized Company) หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศและเล็ดเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งมีใช้ธนาคาร โดยสามารถดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนและโอนเงินตราต่างประเทศได้เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเดิมมีบริษัทที่ทำธุรกิจด้านนี้ ๒ บริษัท คือ บริษัท ไทยเซฟวิ่งทรัสต์ จำกัด และบริษัท สหธนกิจไทย ในปัจจุบันได้เลิกธุรกิจทางด้านนี้ไปแล้ว โดยหันไปดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเงินทุนและหลักทรัพย์แทน

๓. บุคคลรับอนุญาต (Money Changer) หมายความว่าบุคคลที่ธนาคารแห่งประเทศไทย อนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศได้ โดยเฉพาะธุรกิจดังต่อไปนี้

๑. ซื้อธนบัตร เหรียญกระดาษต่างประเทศ หรือเช็คเดินทางเป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งถ้าเป็นเช็คเดินทางให้ขายแก่ธนาคารรับอนุญาตภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับซื้อไว้

๒. ขายธนบัตรต่างประเทศและเหรียญกระดาษต่างประเทศแก่บุคคลอื่น โดยบุคคลนั้นไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเป็นมูลค่าคนหนึ่งไม่เกิน ๒๕๐ ดอลลาร์ สรอ. หรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อเดือน เมื่อบุคคลนั้นได้แสดงหนังสือสำคัญประจำตัว เช่น หนังสือเดินทาง หรือบัตรประชาชน แก่บุคคลรับอนุญาต สำหรับจำนวนเงินที่เกินกว่านี้จะต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ยกเว้นในกรณีที่ผู้ซื้อ เป็นผู้เดินทางผ่านหรือผู้ที่เข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราวระยะเวลาที่กำหนดในตัวเดินทางผ่านหรือตัวเดินทางไปกลับ และได้แสดงหนังสือสำคัญประจำตัว เป็นหนังสือเดินทางที่ออกโดยรัฐบาลต่างประเทศ บุคคลรับอนุญาตอาจขายได้ไม่จำกัดจำนวน แต่บุคคลรับอนุญาตไม่สามารถดำเนินธุรกิจการชำระเงินระหว่างประเทศได้ ดังเช่น ธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาต

สำหรับการใช้อัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อหรือขายธนบัตรต่างประเทศ หรือเช็คสำหรับเดินทางพึงจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศ ในอัตราที่ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยของธนาคารรับอนุญาต และต้องแสดงอัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศประจำวันสำหรับสกุลเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

บุคคลรับอนุญาตเหล่านี้ได้แก่ ร้านขายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ โรงแรมใหญ่ ๆ ที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพัก บริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศอยู่เป็นประจำ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ชาวต่างประเทศ และจะต้องทำการต่อสัญญา

กับธนาคารแห่งประเทศไทยทุก ๆ ๒ ปี^๑

๓. ลูกค้านำตัวแทนรับอนุญาต ได้แก่ บุคคล หรือองค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่เป็นลูกค้าของ
ตัวแทนรับอนุญาต ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ๒ ประเภท

- ๑. ตัวแทนซื้อเงิน
- ๒. บริษัทการค้า

๑. ตัวแทนซื้อเงิน หมายความว่า บุคคลที่ประกอบธุรกิจเป็นตัวแทนรวบรวม
เงินจากบุคคลอื่นหลายคน เพื่อนำเงินนั้นไปซื้อเงินตราต่างประเทศจากธนาคารรับอนุญาตหรือ
บริษัทรับอนุญาตเพื่อส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวและญาติพี่น้องของบุคคลนั้น ๆ ในต่างประเทศ ซึ่งใน
การส่งเงินแต่ละรายได้ไม่เกินหนึ่งพันบาทต่อเดือน โดยยื่น

แบบ ล.ป ที่ ๓๑๓, ๔๑ เพื่อขอส่งเงินไปเลี้ยงดูครอบครัวโดยผ่านตัวแทน
ซื้อเงิน

แบบ ล.ป ๓๑ เพื่อขอซื้อเงินตราต่างประเทศ^๒

ในปัจจุบันตัวแทนซื้อเงินได้เปิดกระทำการอยู่ประมาณ ๓ บริษัท และต้องต่อสัญญาทุก ๆ

๑ ปี

- ๑. บริษัทฮกเกี้ยนชินเก็ค จำกัด
- ๒. บริษัทฮ่องกงไต้ชินเก็ค จำกัด
- ๓. บริษัทคิงส์ลักชินเก็ค จำกัด

^๑ธนาคารแห่งประเทศไทย กฎหมายการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนและระเบียบพิธีการ
พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร ส่วนควบคุมปริวรรตฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย
สำนักงานสุรวงศ์ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ หน้า ๑๕๖-๑๕๗

^๒ธนาคารแห่งประเทศไทย กฎหมายการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนและระเบียบพิธีการ
พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร ส่วนควบคุมปริวรรต ฝ่ายการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย
สำนักงานสุรวงศ์ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ หน้า ๑๖๒-๑๖๔

๑.๔.๒ บริษัทการค้า ได้แก่ ผู้ที่สั่งเข้าและส่งออก ซึ่งต้องซื้อและขายเงินตราต่างประเทศ และกระทำเลิศเตอร์ออฟเครดิตผ่านธนาคารรับอนุญาตและบริษัทรับอนุญาตลูกค้าประเภทนี้มีจำนวนมากกว่าประเภทแรก และค่อนข้างจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีลูกค้าอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ผู้ที่เดินทางไปต่างประเทศ ผู้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย เป็นต้น

๓.๒.๔ นายหน้า (Broker)

นายหน้าทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารพาณิชย์ โดยจะทำการติดต่อสอบถามอัตราที่มีธนาคารต้องการเสนอซื้อ และอัตราที่มีธนาคารต้องการเสนอขายจากหลาย ๆ ธนาคาร และนำธนาคารที่มีอัตราเสนอซื้อและอัตราเสนอขายในอัตราเดียวกัน (ระดับเดียวกัน) มาติดต่อซื้อขายกัน ซึ่งนายหน้าจะได้รับค่าบริการจากธนาคารผู้ขายเป็นอัตราสูงสุดดังนี้

จำนวนเงิน	อัตราค่านายหน้า (บาท)
๑๐,๐๐๐ ปอนด์สเตอร์ลิง	๕๐
๑,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ สรอ.	๑,๐๐๐
๑๐๐,๐๐๐ มาร์คเยอรมัน	๑๕๐
๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ฮ่องกง	๗๕

ส่วนเงินตราสกุลอื่น ๆ แล้วแต่จะตกลงกัน แต่ส่วนใหญ่จะใช้เทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ.

เป็นหลัก

แต่เดิมธุรกิจนายหน้ามีบทบาทมากกว่าในปัจจุบันมาก ทั้งนี้เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดอัตราการซื้อขายเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นอัตราที่แน่นอน เช่น อัตราซื้อ ๒๐.๑๗๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. และอัตราขาย ๒๐.๒๒๕ บาทต่อ ๑ ดอลลาร์ สรอ. ธนาคารพาณิชย์ผู้ขายต้องการที่จะขายในอัตราที่สูงที่สุด ส่วนธนาคารพาณิชย์ผู้ซื้อต้องการที่จะซื้อในอัตราที่ต่ำที่สุด จึงมีการต่อรองกันขึ้น การติดต่อโดยตรงมักจะกระทำไม่สะดวก เพราะผู้ค้าเงินของธนาคารพาณิชย์มักจะรู้จักกันเคยกันทำให้เกิดความเกรงใจ และเนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีจำนวนมาก เพื่อประหยัด

เวลาจึงติดต่อกับนายหน้า ดังนั้นเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน มาเป็นการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน (Fixing) ทูกรักษาระดับฯ ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ทุก ธนาคาร กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทุก ๆ วัน ตลอดจนตกลงทำธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที (Spot) ดังนั้นจึงทำให้นายหน้ามีบทบาทน้อยลง แต่การดำเนินธุรกิจล่วงหน้า (Forward) และ เงินตราสกุลอื่น ๆ นอกจากดอลลาร์ สรอ. ตลอดจนการซื้อขายเงินดอลลาร์ สรอ. หลังจากการ ซื้อขายในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน (Fixing) แล้ว นายหน้าก็ยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ ได้ ในปัจจุบันมีธุรกิจประเภทที่เปิดดำเนินการแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ

กลุ่มที่ ๑. ดำเนินธุรกิจนายหน้าเป็นประจำ ได้แก่

- ๑.๑ Exchange Broker Ltd, PART โดยคุณวิฑูรย์ จุณณานนท์
- ๑.๒ Chens Limited Partnership มีสเตอร์เซน
- ๑.๓ Purnima Commercial Ltd, PART มีสเตอร์กีซอ วาติราล
- ๑.๔ Progressive Siam Media Corporation Led. หรือบริษัทมิชมิสยาม
โดยคุณสุดาวรรณ ศิริวานิช

กลุ่มที่ ๒ ดำเนินธุรกิจนายหน้าเป็นครั้งคราว ได้แก่

- ๒.๑ Forex Thailand Ltd
- ๒.๒ T.R. Express International Broker Ltd. PART
หรือบริษัทเร่งค้าสากลจำกัด โดยคุณสมหมาย จินตวิเศษกุล
- ๒.๓ Stock and Shared Ltd หรือบริษัทสินสัมพันธ์การลงทุน

ถึงกระนั้นก็ตามธุรกิจนายหน้ายังไม่เพียงพอขนาดที่มีสมาคมนายหน้า เช่น ในตลาดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานเป็นไปอย่างหลวม ๆ ไม่มีการรวมตัวอย่างจริงจัง และยังไม่มีความหมาย ในการควบคุม

หน้าที่ของนายหน้า

๑. จรรยาบรรณของนายหน้าโดยปกติ นายหน้ามีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความลับของลูกค้าในตลาดผู้ค้าเงิน (Dealer) ของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มักจะถามความลับเหล่านี้ ทำให้นายหน้าไม่สามารถจะรักษาความลับได้ดีนัก

๒. ความรับผิดชอบในอัตราที่ตกลงกันในระหว่างลูกค้า จนกระทั่งลูกค้าทั้งสองได้ยืนยันการซื้อขายแล้วจึงถือว่าเป็นการสิ้นสุดของหน้าที่นายหน้า

โดยปกติถ้าราคาหรือปริมาณที่ตกลงและยืนยันแล้วเกิดตลาดเคลื่อนไหว นายหน้าจะดำเนินการ ๒ วิธีคือ

วิธีที่ ๑ ขอร้องให้ธนาคารทั้งสองปรับอัตราหรือปริมาณเข้ากัน

วิธีที่ ๒ ถ้ากรณีที่เกิดความเสียหายแก่ธนาคารมาก นายหน้าจะรับผิดชอบในส่วนที่ตลาดเคลื่อนไหวนั้น

ผลดีที่มีนายหน้า

๑. การซื้อขายที่เกิดขึ้นนั้น ธนาคารผู้ซื้อต้องการซื้อในอัตราที่ต่ำสุด และธนาคารผู้ขายต้องการที่ขายในอัตราที่สูงสุด ธนาคารผู้ซื้อและธนาคารผู้ขายมักจะค้นเค้นกันเพื่อความสะดวกในการต่อรอง จึงมักกระทำผ่านนายหน้า

๒. เพื่อประหยัดเวลาในการติดต่อในการซื้อขาย ซึ่งธนาคารผู้ขายต้องติดต่อสอบถามหลาย ๆ ธนาคาร ซึ่งเสียเวลามาก จึงติดต่อผ่านนายหน้าจึงสะดวกและรวดเร็วกว่า

ผลเสียของการมีนายหน้า

๑. การติดต่อผ่านนายหน้าย่อมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นค่าบริการของนายหน้า และธนาคารผู้ขายต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงทำให้ธนาคารผู้ขายกำหนดอัตราขายสูงขึ้น ไม่เหมือนกับการติดต่อโดยตรง

๒. บ่อยครั้งที่นายหน้าไม่มีจรรยาบรรณของตน ทำให้ความลับของลูกค้ารั่วไหลจนเกิดผลเสียหายแก่ธนาคารของผู้ค้า

๓.๓ ชนิดของเอกสารที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน

ชนิดของเอกสารที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสำหรับเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่ใช้กันมากคือ

๑. ธนบัตร เช็คเดินทาง เป็นตราสารที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดของธนบัตรแตกต่างกันไปตามชนิดของเงินตราสกุลต่าง ๆ รายละเอียดจะกล่าวถึงในบทที่ ๔ เรื่อง อัตราซื้อขายของธนบัตร สำหรับเช็คเดินทางธนาคารพาณิชย์จะส่งไปเรียกเก็บกับบริษัทออกเช็คเดินทาง โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราตามสกุลในเช็คเดินทางในอัตราตัวเงิน ณ วันที่เรียกเก็บ

๒. ตัวเงิน, ตัวสินค้า (L/C หรือ Letter of Credit) Purchase Order ดราฟท์ (Draft) หรือตราสารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวเงิน การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อนั้นจะแตกต่างกันตามระยะเวลา เพราะเสียเวลาในการเรียกคืน และเสี่ยงภัยในการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน จะมากขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยขณะนั้นและระยะเวลาในการเรียกเก็บ ดังนั้นอัตราซื้อตัวเงินหรือเอกสารคล้ายคลึงกับตัวเงินจึงมีอัตราต่ำกว่าอัตราซื้อธรรมดา

๓. การสั่งซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศโดยทางโทรเลข (cable) ผู้ที่ต้องการจะแลกเปลี่ยนเงินตราทางโทรเลข โดยให้ธนาคารพาณิชย์ติดต่อธนาคารต่างประเทศ การจ่ายเงินกระทำทันทีไม่เสียเวลาในการส่งจ่าย อัตราซื้อทางโทรเลขสูงกว่าอัตราซื้อตัวเงินหรือธนบัตรเช็คเดินทาง

๔. การสั่งซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศทางเทเล็กซ์ (Telex) การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราที่ผ่านทางเทเล็กซ์จะสามารถกระทำได้รวดเร็ว สดวก แต่เสียค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า ซึ่งเป็นที่นิยมในการติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารตัวแทนนอกประเทศ หรือการซื้อขายเงินตราต่างประเทศไปยังธนาคารในประเทศต่าง ๆ กรณีที่ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ต้องการใช้บริการในการส่งเทเล็กซ์ จำเป็นต้องเสียค่าธรรมเนียม นอกเหนือจากอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราสกุลต่าง ๆ โดยปกติจะเสียเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระยะทางในการติดต่อและระยะเวลาในการติดต่อ